

D ů v o d y:

Stěžovatelka odůvodňuje mimořádný dovolací rekurs protizákonností obou napadených usnesení, rozporem se spisy a zmatečností řízení a uplatňuje tak důvody, ze kterých lze si podle §u 16 nesp. pat. v nesporném řízení stěžovati do souhlasných usnesení soudů prvé a druhé stolice, ale není žádným z nich v právu. Usnesení prvního soudu neobsahuje soudního rozhodnutí, nýbrž pouze uvědomění stěžovatelky v důvodech, pro které ministerstvo financí podle dopisu na opatrovnický soud nařídilo vrácení neprávem převezенých předválečných rak. rent do Rakouska a odepřelo jejich nostrifikování. Takové pouhé uvědomění nemůže trpěti vytýkanými vadami, stěžovatelka nebyla jím vůbec dotčena ve svých právech, takže neměla příčiny k stížnosti. Rekursní vývody stěžovatelky neplatily také prvnímu soudu, nýbrž rozhodnutí ministerstva financí a jeho důvodům, jež přezkoumávají však nepřísluší opatrovnickému soudu. Také rekursní návrh, aby se první soud opětně obrátil na ministerstvo financí s dožádáním o nostrifikaci rent, neb by sám přímo nařídil opětně jejich převoz do Československé republiky, jest jako rekursní návrh pochybeným, neboť nebyl usnesením prvního soudu vyvolán a mohl a měl býti jako nový samostatný návrh podán přímo u opatrovnického soudu. Rekurs stěžovatelčin byl již z tohoto formálního důvodu právem zamítnut. Vývody stěžovatelčiny neobstojí však ani ve věci samé, pokud totiž se snaží dokázat, že opatrovnický soud jest povinen postarati se sám z úřední povinnosti, aby substituční jmění nebylo odepřením nostrifikace znehodnoceno po případě naříditi ve vlastní působnosti, by renty byly opět převezeny do Československa. Stěžovatelka jest mylného názoru, že vlastníkem rent jest substituční podstata Albiny Sch-ové, vlastníci jest podle §§ 613 a násl. obč. zák. ona sama. Její vlastnictví jest ovšem obmezeno právy čekatelů, přes to není pouhou požívatelkou cizího jmění, nýbrž skutečnou vlastníci; pomínou-li podle §§ 615 a 617 obč. zák. substituční práva, nepřejde vlastnictví ze substituční podstaty na stěžovatelku, nýbrž odpadnou jenom nynější omezení jejich vlastnických práv. Stěžovatelka není pod zvláštní ochranou zákona dle §u 21 obč. zák. proto musí jí samotné býti ponecháno, by pokládá-li rozhodnutí ministerstva financí, vyvolané zakročením rakouské finanční správy, za pochybené a odporovatelné, se pokusila o jeho změnu příslušným pořadem práva správního. Řádným soudům nepřísluší právo, by rozhodovaly o nostrifikaci předválečných rakouských rent, a to ani v tom případě, když jde o jmění, jež jest pod soudní závěrou.

Čís. 5836.

Pod ustanovení §u 6 (2) zákona o užití dopravních cest a nemovitostí pro telegrafy ze dne 27. ledna 1922, čís. 33 sb. z. a n. nespadá škoda, jež byla způsobena nedbalostí zřízenců u příležitosti jeho udržování (naházení úlomků drátu do sena, čímž byla způsobena škoda na dobytku), nýbrž jen škoda ze zmenšení užitkové hodnoty nemovitostí jejich použitím pro telegrafní účely.

»Zdatnost« ve smyslu §u 1315 obč. zák. jest pojmem právním, jež jest soudu posouditi z přednesených skutečností. Není nevyhnutelně třeba tvrditi a prokazovati všeobecnou nezpůsobilost zaměstnancovu. Stačí důkaz, že dílo bylo provedeno způsobem, svědčícím o nezdatnosti a jest na odpůrci, by tvrdil a dokázal, že vady díla nemají svůj původ ani v technické nezpůsobilosti ani rozumové nedostatečnosti ani v mravní nespolehlivosti pomocníka, nýbrž v jiných, s jeho zdatností nesouvisejících příčinách. Zdatnost zahrnuje v sobě jak technickou dovednost, tak rozumovou schopnost a mravní způsobilost.

(Rozh. ze dne 11. března 1926, R I 130/26.)

Žalobce domáhal se na žalovaném eráru náhrady škody, jež prý mu byla způsobena nedbalostí zřízců telegrafní správy, kteří opravující a vyměňující telefonní dráty na telefonním vedení upevněném na střeše stodoly, žalobcem užívané, stříhali a ulamovali dráty a nechali úlomky padati do píce na půdě uložené, čímž prý zavinili, že úlomky drátů dostaly se s pící do žaludku dvou krav, které se následkem toho rozmohly a které žalobce byl nucen dáti poraziti. Procesní soud první stolice žalobu zamítl, odvolací soud zrušil napadený rozsudek a uložil prvému soudu, by, vyčkaje pravomoci, ve sporu dále jednal a znovu rozhodl. Důvody: Prvý soud zamítl žalobu jako bezdůvodnou vycházející z právního názoru, že, žaluje-li kdo majitele podniku na náhradu škody způsobené zaviněním jeho zřízence, musí dokázati, že majitel podniku zavinil i sám škodu tím, že ustanovil zřízcem osobu ke svěřené mu práci nezpůsobilou (nezdatnou), že se dopustil viny nedbalostí při výběru osoby zřízcovy nebo nedbalostí při dohledu na zřízence. Žalobce však v tomto sporu vůbec ani netvrdil, že zřízcenci strany žalované byli osobami nezdatnými a ku práci jim svěřené nezpůsobilými. Podle údajů žalobcových byla škoda způsobena nedbalostí zřízců telegrafní správy při výkonu práce spadající do oboru její působnosti při udržování státního telefonu a za vinu tohoto druhu zodpovídá podnikatel již podle všeobecné zásady §u 1295 obč. zák. Vždyť při podniku takového rozsahu, jako je státní telegraf a telefon, je vyloučeno, by podnikatel práce s udržováním telegrafního a telefonního vedení spojené vykonával sám a, nemůže-li je vykonávati jinak, než svými zřízcemi, jest pro právní bezpečnost osob třetích nezbytno, by podnikatel ručil za vinu svých zřízců tak jako za vinu vlastní, pokud jde o škodu způsobenou těmito zřízcemi při výkonu práce jim v oboru jejich působnosti uložené. Principál provozuje svůj podnik na svůj účet a nebezpečí a, těží-li z něho ve svůj prospěch, musí nésti také risiko, které je s provozováním podniku spojeno. Bylo by zřejmou nespravedlností, by soud následky způsobené vinou zřízců podnikatelových, kteří vykonávají práce jim svěřené na jeho příkaz, za něho a v jeho prospěch, přesunoval na bezvinné osoby třetí, neboť je jasno, že by poškozený z pravidla náhrady škody nedocílil, kdyby byl odkázán na zřízence podnikatelovy (Krainz-Ehrenzweig 1920 strana 594 ad IV. strana 625, 626, rozhodnutí Slg. XV. 6182. XVII. 6779, 6910). Již z těchto důvodů

vyplývá, že se předpis Šu 1315 obč. zák. na tento případ nehodí. Za to sluší přihlédnouti dále k ustanovení Šu 6 zákona ze dne 27. ledna 1922, čís. 33 sb. z. a n., podle kterého jest telegrafní správa povinna nahraditi škodu, která vzejde osobám tam uvedeným, mezi nimiž jsou i pachtýři a nájemci nemovitostí, telegrafem (telefonem), zvláště jeho zřízením, udržováním, změnou a odstraněním, nevznikla-li škoda vinou toho, kdo činí nárok na náhradu. Tu tedy ukládá zákon telegrafní správě ručení za výsledek bez ohledu na zavinění jejích zřízenců a činí výjimku jen pro případ vlastní viny poškozeného. V souzeném případě nejde ovšem o poškození nemovitosti samé, nýbrž jejího příslušenství, to však patří k nemovitosti a platí o něm totéž, co o nemovitosti samé. Nebude nevhodno poukázati i k důvodové zprávě zákona čís. 33/22 tisk 3386/22, ze které je zřejmým úmysl zákonodárcův, by poškozeným v Šu 6 cit. zák. jmenovaným dostalo se od telegrafní správy náhrady za každou jím zřízením, udržováním atd. telegrafu (telefonu) způsobenou škodu (k tomu § 4 prvý odstavec prov. nař. čís. 23/21). Zamítl-li prvý soud žalobu jako bezdůvodnou, učinil tak předčasně a bude jeho úkolem, by před novým rozhodnutím zjistil, jakým způsobem tvrzená škoda vznikla, či vinou se tak stalo, po případě také, kolik škoda činí.

Nejvyšší soud nevyhověl rekursu.

Důvody:

V první řadě dlužno rozřešiti otázku, ponechanou ve zdejším usnesení ze dne 11. listopadu 1925 R I 911/25 čís. sb. 5447 výslovně stranou, zda žalobcová škoda náleží ke škodám uvedeným v Šu 6 (2) zákona o užití dopravních cest a nemovitostí pro telegrafy ze dne 27. ledna 1922, čís. 33 sb. z. a n., podle něhož jest telegrafní správa povinna nahraditi škodu, která vzejde vlastníkům a uživatelům soukromých nemovitostí, nájemcům nebo pachtýřům telegrafem, zvláště jeho zřízením, udržováním, změnou a odstraněním, nevznikla-li škoda vinou osoby, jež činí nárok na náhradu. Otázku tuto dlužno zodpověděti záporně. Žalobce požaduje náhradu škody utrpěné na dobytku, tvrdě, že byla způsobena nedbalostí zřízenců telegrafní správy, kteří při pracích konaných na telegrafním vedení, upevněném na střeše žalobcovy stodoly, nechali spadnouti odpadky drátu do píce, složené na půdě stodoly. Škoda nebyla tedy způsobena zřízením ani udržováním telegrafu, nýbrž nedbalostí telegrafních zřízenců při příležitosti jeho udržování, a nebyla by nastala, kdyby zřízenci byli zachovali povinnou pozornost a bedlivost. Že takové škody nenáleží ke škodám uvedeným v Šu 6 (2) zák. čís. 33/1922, plyne z jeho doslovu, neboť nejde o škodu způsobenou přímo telegrafem, a dosvědčují to i materialie k tomuto zákonu, tisk čís. 1096 a 3386, podle nichž má tu zákon stejně jako §§ 13 až 15 zákona o státní podpoře soustavné elektrisace ze dne 22. července 1919, čís. 438 sb. z. a n. a vyvlastňovací zákon ze dne 18. února 1878, čís. 30 ř. zák. na mysli pouze škody, vzniklé zmenšením užitkové hodnoty nemovitostí následkem jejich použití pro telegrafní účely, a odškodné podle Šu 365 obč. zák. Proto odkazuje zákon vyměření náhrad po vzoru vyvlastňovacího zákona na řízení nesporné, kdežto o uplatněném nároku

žalobcově může býti podle §u 2 čís. 7 nesor. říz. ze dne 9. srpna 1854, čís. 208 ř. zák. rozhodnuto jenom ve sporném řízení, poněvadž tu musí býti řešeny skutkové i právní otázky, které nutně vyžadují sporného jednání. Že se žalující strana neprávem pro svůj nárok dovolává §u 1319 obč. zák., nepotřebuje býti podrobněji odůvodňováno, neboť nejde ani o úplné ani částečné zřízení stavby. Mylným jest i její názor, že žalobní nárok dlužno posouditi podle §u 1313 a) obč. zák., neboť telegrafní zřízenci nedopustili se tvrzeného zavinění při nějakém díle, jehož provedením byl telegrafní erár žalobci zavázán, nýbrž při pracích, prováděných pro telegrafní správu samu. Nelze konečně souhlasiti ani s odvolacím soudem, pokud dovozuje závazek eráru k náhradě škody přímo ze všeobecné zásady §u 1295 obč. zák., poněvadž pro ručení za cizí zavinění, o jaké v tomto případě jde, platí zvláštní předpisy §§ 1313 až 1318 obč. zák. a z těch se § 1315 obč. zák. na tento spor úplně hodí. Proto nutno přisvědčiti prvnímu soudu, že erár ručí za telegrafní zřízence pouze podle tohoto zákonného předpisu, a že jeho ručení jest obmezeno na jejich zdatnost, ale nelze s ním souhlasiti potud, pokud zamítl žalobu bez jakéhokoliv zjišťování skutkových okolností případu z toho důvodu, že žalobce ani netvrdil, tím méně se pokusil o důkaz, že zřízenci žalované telegrafní správy byli osobami nezdatnými a nezpůsobilými ku svěřené jim práci. Zdatnost ve smyslu §u 1315 obč. zák. jest, zahrnujíc v sobě jak technickou dovednost, tak rozumovou schopnost a mravní způsobilost, pojmem právním, její posouzení jest právním posouzením, příslušejícím výhradně soudu, jenž při něm není vázán ani právním tvrzením ani názorem stran. Nezáleží proto na tom, zda žalující strana tvrdila a dokazovala, že zřízenci žalované strany byli nezdatní, nýbrž na tom, zda přednesla a dokazovala skutkové okolnosti, ze kterých by se mohlo souditi na jejich nezdatnost dle §u 1315 obč. zák. Zda pomocník byl se zřetelem na nějaké dílo osobou zdatnou či nezdatnou, lze posouditi nejlépe z výsledku jeho činnosti, proto není nevyhnutelně třeba k důkazu nezdatnosti, aby žalobce tvrdil a dokazoval všeobecnou nezpůsobilost pomocníka ku pracem toho druhu, jaká mu byla svěřena; může dostačiti, když tvrdí a dokáže, že dílo bylo provedeno způsobem, jenž sám o sobě svědčí o nezdatnosti pomocníka, a musí pak býti ponecháno odpůrci, by tvrdil a dokázal, že vady díla nemají svůj původ ani v technické nezpůsobilosti, ani rozumové nedostatečnosti ani mravní nespolehlivosti pomocníka, nýbrž v jiných, s jeho zdatností nesouvisejících příčinách. V tomto případě žalobce tvrdil a nabídl důkazy o tom, že si zřízenci žalované strany počínali při opravě a výměně telegrafního drátu nedbale. Žalovaná strana obmezila se na popření této nedbalosti a příčinné její souvislosti se žalobcovou škodou. Podaří-li se žalobci dokázati, co tvrdí, není vyloučeno, že dostačí k tomu, by zřízenci žalované strany byli uznáni za nezdatné ve smyslu §u 1315 obč. zák., třebaž žalobce nepřednesl, a, neznaje osoby oněch zřízenců, ani nemohl přednésti, že se ukázali ku pracím jim svěřeným nezpůsobilými i v jiných případech. Proto právem rozhodl odvolací soud, že žaloba byla zamítnuta předčasně, a že jest nutno předem zjistiti, jakým způsobem a čí vinou vznikla tvrzená škoda, tedy zda jsou žalobcova tvrzení pravdivá.